

Invalidiliiton huomioita työministeri Arto Satoselle hallitusohjelmasta vammaisten ihmisten työllistymisen näkökulmasta

On ilahduttavaa, että hallitus tunnistaa vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden potentiaalin, kun se tavoittelee 80%:n työllisyysastetta. Vammaisten ihmisten asema työmarkkinoilla on heikempi kuin muun väestön. Useiden tutkimuslähteiden perusteella vammaiset ihmiset kohtaavat syrjintää työelämässä.

Invalidiliitto korostaa, että useissa hallituksen tavoittelemisissa muutoksissa on kyse myös vammaisten ihmisten osallistumisesta työelämään sekä heidän riittävästä toimeentulostaan, joten YK:n vammaissopimuksen mukaisesti niiden eteenpäin työstämisessä on muistettava vammaisten henkilöiden tai heitä edustavien järjestöjen osallisuus. Näitä asioita ovat mm. työllistämisen esteiden purkaminen, työvoimapalveluiden uudistaminen kuin myös suojaosuuksista luopuminen työmarkkinatuessa ja yleisessä asumistuessa.

Toimintaohjelma vammaisten ihmisten työllistymisen edistämiseksi

Hallitusohjelman kirjaus (s. 65) siitä, että ”työelämässä aliedustettujen ryhmien, kuten vammaisten, romanien, eri maahanmuuttajaryhmien ja maahanmuuttajanaisten, työelämään osallistumisen lisäämiseksi toteutetaan toimintaohjelma” on erittäin kannatettava. Toimintaohjelman työstämisen tulee lähteä liikkeelle heti hallituskauden alussa ja sille on turvattava riittävä rahoitus. Invalidiliitto esittää, että toimintaohjelman alle vammaisten ihmisten osalta sisältyisi

- laaja tiedotuskampanja työelämän syrjintää vastaan (Hallitus on ohjelmassaan luvannut edistää vammaisten ja osatyökykyisten arvostusta työelämän täysivaltaisina jäseninä sekä lisätä tietoisuutta vammaisten henkilöiden työllistymismahdollisuuksista).
- Koulutusmateriaalia sekä koulutuksia lisäämään osaamista työvoimapalvelujen ammattilaisilla, henkilöstövuokrausyrityksillä ja muilla työllistämistoimijoilla.
- TEM:n tekemän selvityksen ”Vammaisten henkilöiden työllistymisen rakenteelliset esteet” (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162325>) saattaminen konkreettisiksi toimenpiteiksi
- työolosuhteiden järjestelytuen kehittäminen ja sen tunnettuuden lisääminen työnantajien keskuudessa sekä TE-asiantuntijoiden keskuudessa
- hallitusohjelman tavoite luoda työnantajille kannustimia työn tarjoamiseksi vammaisille henkilöille ja työtä helpottavien välineiden käytön edistäminen tehokkaalla viestinnällä suoraan yrityksille yhteistyössä työnantajajärjestöjen ja vammaisjärjestöjen kanssa. Tätä kirjausta Invalidiliitto on mielellään mukana toteuttamassa. Työnantajille kannustimien luominen voisi tarkoittaa esimerkiksi kesätyösetelin kaltaista kampanjaa kohdennettuna vammaisten henkilöiden työllistämiseen.
- Vammaisten yrittäjien toimintaedellytyksien parantaminen. Invalidiliitto esittää, että työolosuhteiden järjestelytuki laajennetaan koskemaan myös vammaisia yrittäjiä. Vammaisille yrittäjille voisi luoda rekrytointituen, jolla helpotettaisiin sitä, että he voivat palkata työntekijän kompensoimaan heikentynyttä työkykyään. Lisäksi tulisi tutkia elinkeinotuen kehittämisen mahdollisuuksia sekä nostaa ALV-velvollisen yrityksen liikevaihdon alaraja 30 000 euroon, mikä tukisi pienten yritysten kasvun mahdollisuuksia.

Työkyvyttömyyseläkkeen lineaarinen malli

Invalidiliitto on erittäin ilahtunut siitä, että hallitus lupaa ohjelmassaan ottaa käyttöön julkisen talouden kannalta kustannustehokkaan osatyökyvyttömyyden ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimallin, joka tukee palkan ja eläkkeen yhteensovittamista, niin että työnteko kannattaa aina. Tämä on ollut jo pitkään vammaisjärjestöjen tavoitteena. Työ tämän eteenpäin saattamiseksi on aloitettava välittömästi. Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämissäännös on tarpeeton, jos edellä mainittu lineaarinen malli saadaan aikaiseksi, koska sen toimeenpano kumoaa tarpeen eläkkeen lepäämään jättämiseksi.

Suojaosuuksien poistot

Sen sijaan työttömyysturvaan liittyvä muutosehdotus suojaosuuden poistosta ei tue vammaisten ihmisten työllistymistä. Invalidiliitto on edistänyt vammaisen ihmisten työllistymistä luomalla "Sopivaa työtä kaikille" -keikkatyöalustan, jonka tavoitteena on keikkatyön kautta saattaa vammaisia työnhakijoita ja työnantajia yhteen. Työttömyysturvan suojaosuuden poistaminen vähentää entisestäänkin kannusteita ottaa keikkatyötä vastaan, mikäli työllä ei käytännössä saa tulotasoaan nostettua. Lisäksi vammaisten henkilöiden näkökulmasta kokopäivätyön vaade työttömyysturvan saannin ehtona on ongelmallinen ollut koko ajan ja siihen tulisi saada muutosta niin, että myös osa-aikatyöllä on arvonsa.

Työssäoloehto ja alentuneesti työkykyisen palkkatuki

Lisäksi vammaisten ihmisten näkökulmasta se, että työssäoloehto ei kartu palkkatuetusta työstä, asettaa heidät eriarvoiseen asemaan sosiaaliturvan suhteen. 1.7.2023 voimaan astuneen JTYPL:n 7 luvun 7§ oikeuttaa työnantajaa saamaan palkkatukea usean vuoden ajan vammaisesta henkilöstä, mahdollisesti koko vammaisen henkilön työuran ajan. Mikäli tämä työssäolo palkkatuella ei kartuta työssäoloehto, vammaisen henkilö ei missään vaiheessa saa oikeutusta ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. Mikäli hallitusohjelman kirjaus kuitenkin etenee, olisi oikeudenmukaista tehdä poikkeussääntö mainitun pykälän perusteella tehtyyn palkkatuettuun työhön.

Janne Juvakka, toimitusjohtaja, janne.juvakka@invalidiliitto.fi, 0405917098
Laura Andersson, yhteiskuntasuhdejohtaja, laura.andersson@invalidiliitto.fi, 0407517225
Anne Mäki, asiantuntija, anne.maki@invalidiliitto.fi, 044 765 1364